

וועדה ציבורית

לבחינה וגיבוש המלצות בסוגיות הכרוכות במעמדם ובהיקף זכויותיהם של יתומי צה"ל וכוחות הביטחון הבוגרים

הרקע להקמת הוועדה הציבורית

אגף משפחות, הנצחה ומורשת הינו הגוף הממלכתי האמון על הטיפול במשפחות השכולות של חיילים שנספו במערכה, על מתן השירות למשפחות השכולות וליווי המשפחות השכולות באופן מקצועי ורגיש.

חוק משפחות חיילים שנספו במערכה(תגמולים ושיקום), תשי"א – 1950, קובע ומגדיר מיהו "חייל שנספה במערכה" ומיהו "בן משפחה של חייל שנספה במערכה" ומהווה מקור הסמכות החוקי למתן השירות, הזכויות, ההטבות והסיוע למשפחות השכולות.

בבסיס חקיקת חוק משפחות עומד החוב המוסרי של המדינה לדאוג לרווחתם של מי שמסרו את היקר להם מכל לתקומת והגנת המדינה.

חוק משפחות הינו העוגן החוקי על בסיסו פועל האגף, כאשר לכל משפחה שכולה אשר הוכרה לזכויות על פי החוק, ללא הבדל דת גזע ומין או הנסיבות בגינן הוכרה המשפחה, ניתן טיפול וסיוע באופן שוויוני, וכך גם ניתנות כלל הזכויות וההטבות.

חוק משפחות הינו משענת רחבה ובסיסית לקבלת כלל ההחלטות באגף, למדיניות האגף, להחלטותיו ובהמלצותיו. הן במסגרת המשרד והן מול כלל משרדי הממשלה והגופים הרבים עמם מצוי האגף בקשרי עבודה שמטרתם לקדם את עניינם של המשפחות השכולות.

בהתאם לאמור לעיל, אגף משפחות המחויב הן בהיבט החוקי והן בהיבט המוסרי, פועל לקידום טובתם ועניינם של המשפחות השכולות, ובין היתר מסייע להם באמצעות קרנות ועיזבונות שיועדו עבור המשפחות השכולות.

סוגיית הליווי והתמיכה ביתומים, הן הצעירים והן הבוגרים מעסיקה את האגף רבות לאורך השנים, נבחנת בכובד ראש והאגף פועל באופן מתמיד לשינויים ולטיוב השירות, הליווי והתמיכה וקידום יוזמות לשיפור ויעול של השירות.

בתקופה האחרונה עובדי המחוזות לרבות ראשי יחידות ומטה האגף נפגשו עם יתומי צה"ל בוגרים ונחשפו למציאות אשר מחייבת התייחסות שהינה בבחינת כתובת נוקבת על הקיר.

נחשפה בעוצמה רבה מציאות חייהם המורכבת של חלק מאוכלוסיית היתומים הבוגרים, המאופיינת, בין היתר, באי יציבות תעסוקתית והיעדר מערכת משפחתית וחברתית תומכת, ללא מערכות תמיכה חברתיות, והם חווים באופן מתמשך תסכול, חוסר וודאות וחוויות טראומטיות אשר הובילו אותם לפגיעה קשה באמון בסיסי בבני אדם ולהעדר כישורי חיים בסיסיים.

חלק מהיתומים גדלו בצלם של אבות, נכי צה"ל קשים, אשר עד לאובדן אביהם מחמת הנכות, חוו את ההשפעות ארוכות הטווח של חיים לצד הורה פוסט טראומטי. חלק מהיתומים נותרו עם אמם, אלמנה אשר לא הייתה דמות יציבה, תומכת ובטוחה בחייהם ולא ספקה את צרכיהם הבסיסיים. יתומים אשר בחייהם חוו מסכת של תסכול, אכזבות, אובדן נוסף, שהותירו אותם חשופים וללא הגנה סבירה שתמנע שיבוש בתהליך גדילתם והתפתחותם.

יתומים בוגרים אלה, דואגים להעברת מסרים באופן תדיר ויציב אודות היותה של המדינה אחראית לגורלם המר, הם מפנים אצבע מאשימה כלפי הממסד ורואים בנו אחראים וכתובת להפניית הכעס, התסכול, האיזמים והלשון הבוטה.

מדובר בתופעה שמעמיקה בחומרתה וגם מתרחבת בהיקפה, תופעה אשר מצירה את צעדי עובדי האגף בטיפול השוטף המתבקש בשגרת יומם וכוללת מפגש עם ביטויי מצוקה של יתומים בוגרים, שאינם מותירים ספק באשר למורכבותם

עד לאחרונה, סברנו שההון האנושי באגף, המצויד בידע, בניסיון, במיומנות ובכלים שעומדים לרשותנו בשגרת יומנו, יוכיחו עצמם גם בעת הזו, אל מול נחשול הפניות והמפגשים האנושיים והמורכבים ככל שיהיו.

כיום ברור כי נדרש לעצור ולחשב מסלול מחדש באשר למצבם והטיפול הנדרש של אותם יתומים, על רקע העובדה שאגף משפחות נושא באחריות כלפי אוכלוסייה זו אך כיום נטול כלים, סמכויות ומענים מספקים לטיפול. עובדי אגף משפחות חווים אוזלת יד במענה הניתן אל מול התופעה המתוארת ואין ביכולתם לתת מענה מספק לתופעה הקבוצתית אשר הולכת וגוברת.

על רקע הבנת מציאות חייהם המורכבת של חלק מאוכלוסיית היתומים הבוגרים, כפי שתוארה בקצרה לעיל, הוחלט על הקמת ועדה ציבורית לבחינה וגיבוש המלצות בסוגיות הכרוכות במעמדם ובהיקף זכויותיהם של יתומי צה"ל וכוחות הביטחון הבוגרים.